

Ocena rozprawy doktorskiej

Pani mgr Anety Brayer

Satysfakcja zawodowa magistrów pielęgniarstwa zatrudnionych w podmiotach leczniczych – analiza ilościowa i jakościowa

napisanej pod kierunkiem promotor

dr hab. n. o zdr. Ludmiły Marcinowicz

w Zakładzie Podstawowej Opieki Zdrowotnej

Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Podjęta tematyka jest znamieną z uwagi na fakt, iż brak jest w literaturze polskiej szerszego opracowania dotyczącego poczucia satysfakcji zawodowej magistrów pielęgniarstwa. Dotychczasowe polskie badania poruszające tą problematykę mają bowiem charakter wycinkowy oraz cząstkowy.

Pani mgr Aneta Brayer podjęła się trudu napisania pracy doktorskiej o nowatorskim charakterze. Jest to bardzo interesująca rozprawa o dobrze sformułowanym przedmiocie i celu, z wykorzystaniem najnowszej literatury, podstawą źródłową i prawną, interesującymi inspiracjami teoretycznymi oraz wnikliwymi własnymi wnioskami. Praca podzielona na siedem głównych rozdziałów, składa się z 123 stron oraz aneksu. Zawiera 37 tabel i 13 rycin, a także wykazy 174 pozycji bibliograficznych, 8 źródeł prawnych oraz 2 inne materiały, na które autorka powołuje się w swojej rozprawie.

Pomimo, że w literaturze światowej są liczne publikacje, poruszające wspomniane w tytule kwestie poczucia satysfakcji zawodowej pielęgniarek z wyższym wykształceniem, to jednak dokonania badawcze Pani mgr Anety Brayer należy uznać jako bardzo cenne i wnoszące do wiedzy na ten temat nowatorskie treści z zakresu satysfakcji zawodowej polskich pielęgniarek. Autorka przy tym powołuje się na dokonania światowe, korzysta z nich i niejednokrotnie z nimi dyskutuje.

Spróbuję pokrótce przedstawić kilka wybranych zagadnień po to, by uzasadnić wyrażone powyżej pozytywne opinie.

Struktura rozprawy jest bardzo prosta (w dobrym tego słowa znaczeniu) i czytelna. Po wstępnym przedstawieniu problematyki pracy Autorka zarysowuje tło teoretyczne poprzez nawiązanie do literatury światowej i krajowej - przechodząc od ogólniejszych problemów, takich jak satysfakcja z pracy, dwuczynnikowa teoria higieny-motywacji (ang. motivation-hygiene theory) Fredericka Herzberga, system kształcenia pielęgniarek, a szczególnie magistrów pielęgniarstwa na świecie oraz ich miejsca w strukturach ochrony zdrowia w Polsce, do zagadnień bardziej szczegółowych - charakteryzując uwarunkowania pracy pielęgniarek i ich satysfakcję zawodową. Definiuje przy tym podstawowe pojęcia, po czym prezentuje wykorzystaną metodykę, uzyskane wyniki oraz podejmuje dyskusję i wnioskuje.

Warstwa teoretyczna została oparta na przeglądzie literatury światowej, materiałach umieszczonych na stronach internetowych i obowiązujących aktach prawnych. Autorka sprostała trudnemu i pracochłonnemu zadaniu, wykazując znajomość literatury na ten temat, zarówno dotyczącej teorii jak i wyników badań, opisując naturę zjawiska, przejawy, empiryczną wiedzę i konsekwencje.

Podstawa empiryczna pracy, to badania na licznej grupie, bo 686 magistrów pielęgniarstwa pracujących w różnych rejonach Polski, wykonane rzetelnie i prowadzące do rozważań i oceny wybranych aspektów pracy w zależności od niektórych czynników niezależnych, istotnych do identyfikowania oraz określenia satysfakcji zawodowej i jej braku u badanych osób.

Warstwa merytoryczna stanowi gruntowną podstawę wnioskowania z właściwie założonym celem badań, prawidłowo postawionymi hipotezami, trafnym doбором metodyki i wnikliwym opracowaniem wyników - zarówno pod względem jakościowym jak i w analizie ilościowej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Na uwagę zasługuje szczególnie fakt, że Pani mgr Aneta Brayer wykorzystwała w warunkach polskich standaryzowany kwestionariusz „Skala Misener satysfakcji z pracy pielęgniarzki” (ang. Misener Nurse Practitioner Job Satisfaction Survey) zawierający 44 stwierdzenia odnoszące się do różnych aspektów pracy oraz autorski

kwestionariusz ankiety składający się z 12 pytań socjodemograficznych i dwóch pytań otwartych na temat powodu satysfakcji i przyczyn braku satysfakcji z pracy. To pierwsze, główne narzędzie, zostało przez Doktorantkę zaadoptowane do warunków polskich – co okazało się bardzo pracochłonne i trudne. Ujmując to krótko - po uzyskaniu zgody na wykorzystanie Skali, anglojęzyczna wersja została przetłumaczona na język polski z dużą dbałością o szczegóły (metoda translacji) i uwzględnieniem realiów geograficznych oraz kulturowych. Po czym wersja polskojęzyczna została poddana procedurze retlanslacji. W celu rozwiania wątpliwości przed wdrożeniem Skali do badań powołano trzyosobowy zespół ekspertów w celu udoskonalenia narzędzia oraz w ramach walidacji przetestowano jego zgodność wewnętrzną, uzyskując bardzo wysoką wartość współczynnika α -Cronbacha 0,96. Ponadto przeprowadzono badania wstępne na grupie 272 magistrów pielęgniarstwa.

Narracja, w moim przekonaniu Doktorantka tą trudną sztukę interpretacji i prezentacji własnych wyników badań w połączeniu z przeglądem literatury dokonała w sposób poprawny i rzetelny, przez co z dyskusji uzyskanych w pracy wyników, odnoszonych do cytowanych stwierdzeń innych badaczy można poznać stan wiedzy teoretycznej i empirycznej w omawianej problematyce.

Przedstawiona powyżej argumentacja, dotycząca zawartości merytorycznej, czytelnej, konsekwentnej i klarownej redakcji pracy pozwala przypuszczać, że po opublikowaniu, praca ta może stać się pozycją pomocną dla zarówno magistrów pielęgniarstwa - praktyków jak i osób zarządzających systemem ochrony zdrowia, mogących na podstawie jej przekazu uruchomić właściwe kreowanie środowiska pracy, wpływającego na satysfakcją zawodową. Może to również spowodować, że odpowiedzialni za system decydenci zwrócą uwagę na rozważaną problematykę i włączą ją do celów strategicznych ochrony zdrowia.

Zdaję sobie sprawę, że od recenzenta oczekuję się również *uwag krytycznych*. Oczywiście, mogę je przytoczyć. W analizie statystycznej najczęściej potwierdzane są istotne różnice (w ocenianej pracy testem Kruskala-Wallisa) albo związek zmiennych, a trudniej jest wnioskować o wpływie jednej zmiennej na drugą. Dlatego częste użycie przez Doktorantkę terminu wpływ może być uznany za nie najodpowiedniejszy.

Ponadto chciałabym uzyskać informację, czy Autorka, przystępując do badań, rozważała możliwość użycia jeszcze innego narzędzia do badania poziomu satysfakcji zawodowej magistrów pielęgniarstwa, dającego dodatkową ocenę tej zmiennej, oprócz wykorzystanego zaadaptowanego wystandaryzowanego kwestionariusza oraz pytań z ankiety. Albo, czy brała Doktorantka pod uwagę zebranie dodatkowo informacji na temat poziomu wypalenia zawodowego stosując równocześnie wystandaryzowane narzędzie. A może korzystnym byłoby w przyszłości, skoro nie ujęto tego w prezentowanych badaniach, uwzględnienie również grupy porównawczej, składającej się z pielęgniarek bez ukończonych studiów magisterskich i opublikowanie łącznie wyników z rozprawy doktorskiej oraz dla grupy kontrolnej, co podniosłoby może wartość analizy.

Niemniej uwagi te nie umniejszają walorów pracy i z powyższych względów uważam, że Rozprawa doktorska Pani mgr Anety Brayer *Satysfakcja zawodowa magistrów pielęgniarstwa zatrudnionych w podmiotach leczniczych – analiza ilościowa i jakościowa* **spełnia warunki** określone w art.13 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz.595 z późn. zm.) i w związku z tym wnoszę o przyjęcie pracy i dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Ponadto, uważam, że ze względu na wagę poruszonego problemu i rzetelne zrealizowanie założonego celu, praca może być rekomendowana do opublikowania.

Kraków dnia 3.12.2016r.

dr hab. Ewa Wilczek-Rużyczka

prof. nadzw. Krakowskiej Akademii im. AFM

Kierownik Katedry Psychologii Zdrowia

Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych

Krakowska Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

30-705 Kraków, ul. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego 1